

paris okulunun suyunun suyu bir sergi

Nuri İYEM

Eskiden kendi kendilerini Yüksek Ressamlar sayan, şimdiyse Türkiye'nin Çağdaş Ressamları olmayı, anca yaraşır bulan bir cemiyet, İstanbul Resim ve Heykel Müzesinde sergi açtı. Pek iri kıyım iddialarla açılan bu sergiyi izlediğimizde, söylenilenlerin tersine bir durumla karşılaştık:

Devlet sergisinin nerdeyse bir benzeri sayılabilir, ya; Devlet sergisinde bu kadarına, Paris Okulunun suyunun suyu resimler bulunmaz ne de olsa. Neşet Günal, Serpil Akyıl, Nedim Günsür, Bedri ve Eren Eyyuboğlu'lar, Şefik Bursalı, Fethi Kayaalp'in kimi resimleri, Mümtaz İşingör, Özen Akbağolu'nun Bedri Rahminin eski resimlerinin havasında küçük portresi dışında, serginin genel görünümü; Başta Paris okulu olmak üzere, tüm Batı uydusuna sıkı sıkıya bağlıydı.

Bir zamanlar teknik ve öz olarak, kişisel çıkışı bulunduğu için çok sevdiğimiz CİHAT BURAK bile, o Parisin sokakları resmi ile, Mektepsizlerin büyük ustası UTRILLO'nun, öz olarak silinmez damgasını taşıyan deyişe kendisini açık bırakışıyla, sözünü ettiğimiz uyduluğa — ne yazık ki — örneklerden biri oluyordu. CEMAL TOLLU, NURULLAH BERK ya da ZEKİ FAİK İZER daha başında PARİS OKULUNUN TÜRKİYE TEMSİLCİLERİ (!) olarak sanat yaşamına atıldıkları için, onları bizden uzak, bize yabancı tutum ve davranışları içinde görmeğe bir diyeceğimiz yok. Özellikle bu üçüne artık iyiden iyiye katılmış bulunan CEVAT DERELİ ve ERCÜMENT KALMUK da, konumuz olan uyduluk için, esaslı örneklerdi.

P. PICASSO, A. LHOPE, E. PIGNON gibi Batı ressamlarının buluşları olan deyiş çeşnilerine bulandıktan sonra, tarla da pamuk toplayanlar, köylüler, bir küçük iskele gibi yerli konulara nedenli yer verilirse verilsin, PARİS OKULUNUN deyiş biçimlerine karşı çıkılmış olunmadığı için PARİSLİ kalmaya yargıldılar. Konularına karşı ÖZ olarak PARİS lidir Onlar. Yeni bir denemeye girmiş bulunan ZEKİ FAİK İZER'de, uyduluktan kurtuluş yolunda hiçbir çaba yok, bu kez JAN PAUL RIOPELLE.e olan hayranlığı resminin her yönünden dökülüyor. Bu sanatçıya tamamen yaslanmış bulunan resimlerini, yeni uyduluk olarak selamladık. Kocamış uyduların yanı sıra — ne yazık ki — ADNAN ÇOKER ve ŞADAN BEZEYİŞ, O. PEKER, D. ERBİL gibi bir çoklarının durumu, bu Cemiyetin TÜRKİYE ÇAĞDAŞ RESSAMLARI iddiasını çürütüyor, kuruntudan öteye geçilemediğini ispatlıyordu. Sözün gelişi, VARLIK UTKU nun resmi yapısal düzenden giderek konusuna ve elbette ki özüne kadar, Batı inançlarına bağlı değil mi? OKTAY ALINAMERT gravür olarak yaptığı portrede, geçmiş gitmiş Alman Expressionism'ine öykünmüyor mu? DEVRİM ERBİL ağaç dallarından

kalkarak soyutlama aşamasına ermek için, Batıdaki örneklere yash değil mi?

Sergiyi uzun bir süre izledikten sonra, sundukları öz bakımından Türkiye'nin Çağdaş ressamı olarak altı ya da yedi sanatçının bulunduğunu gördük. Bunların başında, bir zamanlar FERNAND LEGER nin baskısına uğramış, ama, Türkiye'ye geidikten sonra toplumcu gerçekçi görüşe sarılarak kurtulmuş olan, NEŞET GÜNAL var. Elbette ki bu gerçekçi tutum ve davranış üstüne bir takım düşünceler ileri sürülebilir amma, kimse NEŞET GÜNAL ın öz olarak Türkiye'nin gerçeğinden doğma olduğunu yadsıyamaz. NEŞET Parise gitmeden önce bir konuşma geçmişti aramızda. Söylediklerini gittikten bir uzun süre sonra, ordan yazdığı mektupta bana hak vererek tekrarlıyordu. Ne var ki, döndüğün bizde eni konu zorbalıklarla sürdürülen PARİS OKULU nun etkisine, F. LECER ye paçasını kapatarak o da girmişti. Belki de buna zorunluydu da, çünkü o günlerin saltık egemenleri, başka türlü davranmasına kızacaklar ve kendisini G. S. Akademisindeki görevinden uzaklaştıracaklardı. Her ne hal ise, zamanla baskıyı silkeleyip attı üstünden. Şu da var ki, C. TOLLU, N. BERK, Z. F. İZER gibi bu gün de eski görüşlerinde direnen ve Türk resmini nerdeyse otuz yıldır Paris okulunun baskısında tutmaya akla gelen her araca sarılarak çabalamış bulunanlar arasında Onu görmek, oldukça yadırgatıcı düşüyor.

NEDİM GÜNSÜR, Paris dönüşü soyut resimlerini de sergilemekle beraber, zamanla toplumsal ve yerici resimleriyle Halkçı denebilecek görüşe yöneldi. Özellikle konuları ve kullandığı — Minyatürlere çağrışimli — tekniği ile; bize özgüdür denebilir.

SERPİL AKYIL: Bu sergideki peyzajıyla, tüm kendi artistik fantazilerine yaslanmış olarak çıkıyor karşımıza. Bu subjektif yaratmanın, ÖZ'e değin yönü, baştan sona bizden. Onu da bir Türk çağdaşı olarak gördük ve sevdik. Bursalı ŞEFİK FAİK, çamilli peyzajında bir kez daha Konuya bulunduğu sıralar varabildiği o eski, kişisel deyişe nerdeyse ulaşmış bulunmakla, C. TOLLU, ya da N. BERK gibi Batıya teslim bayrağını çekmişler arasında, TÜRKİYE'nin ÇAĞDAŞLIĞI konusunda iddialı duruyordu.

Soyut resimleriyle ilgi çekici bir çabaya yönelmiş bulunan FETHİ KAYAALP büyük kompozisyonu ve gravürleriyle söz gelişi, D. ERBİL - A. ÇOKER - O. PEKER Ş. BEZEYİŞ ya da Z. FAİK İZER gibi sanatçılarla kıyaslandığı zaman, Onlar gibi batılı ustaların ardından gitmeden kendine özgü, kişisel bir yorumla soyut resme vardığını görüyorduk.

Ola ki FETHİ KAYAALP'ı yukarıda saydıklarına sorarsanız, FETHİ için Soyut resmi bilmiyor, yaptıkları soyut res-

me benzemiyor, falan diyeceklerdir. Bu çeşit yargılara, biz de soyut çalışmalarımızda uğradık, hele CEMİL ERENİN yaptıklarına, Batıdakileri andırmadığı için enikonu karşı çıkanlar oldu. Gelgörki, gerçek (sahici) olan, işte bu soy kişisel yorumlardır. Ama kime anlattırınız bunu? Hele Paris okulunun temsilcilerine nasıl anlatabilirsiniz?

Bu bakımdan EYYUBOĞLU'ların her ikisi, Paris baskısının dışında ilgi çeken çabalar içinde görünüyordular. Elbette ki Z. FAİK İZER'in hiçbir zaman değerlendiremeyeceği, ilginç bulamayacağı bir çabadır onların ki.

ORHAN PEKER için, önceleri değer vermediğini, alay ettiğini duyduğumuz kabartma boyalar ve OKTAY GÜNDAY'ın MAYA galerisinde bir kaç kez sergilenmiş bir zamanki konuları; YÜK ATLARI'yla KOCABAŞ hayvanları, resimlerine konu yapmış olmasına bakarak, ALMAN DEYİŞÇİ okulundan kurtuldu diyelim mi? Doğrusunu söyleyelim, şu sıralar pek fazla şişirilen O. PEKER, bu kabartma boyalarla, Cemiyette üye olmayan TEKTAŞ AĞAOĞLU'ndan daha yeni ve daha üstünde durulabilir gelmedi. T. AĞAOĞLU'nun o kabartma resimleri, O. PEKER'in resimlerindeki akademik bilgi ve akademik ustalıktan elbetteki yoksundurlar. Ama, kişisel araştırma, kişisel buluş ve de ÖZ bakımından, kuşkusuz söylüyorum, üstündürler. O. PEKER, ONLAR gurubunda iken, kişisel deyişlere, bize özgü çeşniye sahipti.

Daha ilk bakışta, AVNİ ARBAŞ'ın resmini hatırlatan, TURAN EROL'un o fantastik peyzajı, BONNARD'dan beri aşınmış, yıpranmış duygululuktan kurtularak öteye geçici güçte değildi.

Tipik formalist bir sanatçı olan ABİDİN ELDEROĞLU'nun, eski yazılarla, duyulmadan, akıl yoluyla gelişen zorlamalarla bağdaştırılmaya çalışılmış soyut resmi, zorlamayla orantılı, zorlamayla birlik gelişen; Kuru, soğuk, itici bir resim.

Herhangi bir eşarba yaratacak kadar özden yoksun, N. BERK'in BULUTLAR adını taşıyan, soyut özentisi resmi, bu CEMİYETİN - Dernek demeleri daha iyi olmaz mı? - TÜRKİYE'NİN ÇAĞDAŞLIĞI iddiasındaki kofluğuna en inandırıcı örnekti. Devlet sergisinde (Al gülüm ver gülüm) örneği dağıtılan ödüllere birini alan bu resim üstüne, söylenmedik söz kalmamıştı ya, bu kez CEMİYET'in de sergisine girince; Tüm iddiaların kuruntular olduğu iyice anlaşılmuş oldu.

Türkiye Çağdaş Ressamlar Cemiyetinin yöneticileri, Halkımızda görmeği pek istedikleri ve adeta susmuş buldukları anlaşılabilir ilgiyi, bu çeşit yersiz çıkışlarla elde edebileceklerini sanıyorlarsa; ALDANIYORLAR... Bunca yıllık geçmiş ve buna tıpatıp benzer çabaların tortusu, olduğu gibi ortada duruyor. Halkımız, ancak kendisine dönüşmüş bulunana gönülün, ilgisinin kapularını açıyor. Cemiyetin kimi üyeleri, dün TÜRK DEVRİMİ üstüne resim yapırlarken bile, FRANSTZ ustalarını örnek aldılar, onlara öykündüler; FRANSTZ DEVRİMİ üstüne yapılan resmi, iğine ATATÜRK'le TÜRK BAYRAĞI koyarak dile getirebileceklerini sanadılar mı? Bu

gün de, JAN PAUL RIOPELLE'nin soyutlamasının biraz değiştirilmişisi ile yetinmiyorlar mı? CEMİYET böylesine davrananlarla mı, ilgi toplayacak Halkımızda? Haberimiz ola; Halkımızın Paris okulunun suyunun suyu resimlere ve sergilere ilgisi çoktan yitti. Bu cemiyet gerçekten sağlam ve bize özgü bir yola girmek istiyorsa;

NEŞET GÜNAL - SERPİL AKYIL - NEDİM GÜNSÜR - BEDRİ ve EREN EYYUBOĞULLARI - ŞEFİK BURSALI - FETHİ KAYAALP - MÜMTAZ İŞINGÖR gibi üyelerinin işleri üstünde durmalı ve onları değerlendirmelidir. Bu yapılmadıkça, Devlet sergilerindeki al gülüm ver gülüm örneği ödülleri, işlemlerle hiçbir iyi sonuç elde edemeyecektir.